

Er ref/dnr: KS 2024-1496

Svenska Kyrkan
Kyrkokansliets rättsavdelning
remiss.skogsutredningen@svenskakyrkan.se

Stockholm 22 januari 2025

**Yttrande över Svenska kyrkans skogsutredning (SKU 2024:02) (Dnr KS 2024-1496):
Kyrkan och skogen - Ansvar, handling och hopp**

Synpunkter från Naturskyddsföreningen i Stockholms Län / Skogsgruppen

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp är mycket positiv till utredningens förslag som helhet och tillstyrker samtliga förslag till förändringar i kyrkoordningen och anser att den behöver beslutas och genomföras i sin helhet.

Sammanfattning

Följande tillstyrkande synpunkter lämnas:

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp menar att utredningen har tagit ett helhetsgrepp kring hållbarhetsutmaningarna med kyrkans skogsförvaltning, där alla dimensioner av hållbarhet beaktas. Föreningen menar att utredningen har en stor potential att göra Svenska kyrkan till ett verkligt föredöme för hållbar skogsförvaltning i Sverige.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp anser att det är mycket bra att ändringar har föreslagits i kyrkans regelverk med skrivningar om stärkt skydd för biologisk mångfald, förbättrad uppföljning och tillsyn, ökad lokal delaktighet, mm. En av de viktigaste ändringarna är att nuvarande skrivning om högsta möjliga totalavkastning utgår. Detta är avgörande för att kyrkan ska kunna ställa om till en mer hållbar förvaltning av kyrkans skogar.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp tillstyrker förslaget om införlivande av fritt och informerat samtycke (FPIC) för det samiska urfolket i kyrkoordningen. Vi menar att denna förändring är helt nödvändig för att kyrkan ska kunna leva upp till sin ursäkt till samerna.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp stödjer helt förslaget om att inrätta ett råd för markförvaltning. Detta är ett viktigt steg för att kunna införliva utredningens förslag i praktiken. Ett råd kan också arbeta för att ena meningsskiljaktigheter som idag finns om tillståndet för den biologiska mångfalden i kyrkans skogar. Ett råd kan också, beroende på hur det utformas, underlätta för stiftens planering och säkerställa att man riktar sina resurser rätt.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp stödjer förslaget med ökning av avsättningar till 20 % av den produktiva skogen men lämnar en kommentar till förslaget, se efterföljande rubrik.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp är mycket positiv till förslaget om att ställa om en stor del av skogsbruket till naturnära metoder och stöder utredningens förslag om de preciserade komponenterna av anpassning men lämnar en kommentar till förslaget, se efterföljande rubrik.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp menar att utredningen skyndsamt behöver beslutas och genomföras i sin helhet så att Svenska kyrkan kan gå från ord till handling avseende en hållbar skogsförvaltning. Detta är en fråga som i hög grad handlar om trovärdighet.

För följande förslag lämnas kommentar:

Angående avsättningar till 20 procent av den produktiva skogen anser Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp att utredningen bättre hade kunnat följa forskningen samt internationella mål och åtaganden och föreslå att kyrkans ska avsätta 30 procent av den produktiva skogsmarken för skydd av biologisk mångfald och kolinlagring till 2030.

Angående förslaget att ställa om en stor del av skogsbruket till naturnära metoder och utredningens förslag om de preciserade komponenterna av anpassning är Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp tveksam till utredningens förslag på uppdelningen i specifika och preciserade metoder för detta och förordar att EU-kommissionens principer för naturnära skogsbruk blir styrande.

Specifika synpunkter på respektive förslag:

12.1.1 Ansvar, handling och hopp (s. 314)

Utredningens förslag: Det är utredningens tydliga slutsats att den framtida förvaltningen av Svenska kyrkans skogsbruk bör ske genom förverkligandet av flera mål i ett helhetsperspektiv. Svenska kyrkans skogsbruk ska bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av brukningsmetoder där fler värden kan levereras samtidigt, såsom andliga och existentiella värden, ekonomisk avkastning, biologisk mångfald, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt och social välfärd. Utredningens ambition är att föreliggande förslag ska bidra till en samlad och enig kyrka som genom ansvarstagande och handling bidrar till hopp.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker

12.2.1 -12.2.9 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker samtliga förslag

12.3 Mål och inriktning för skogsförvaltningen (s. 329)

Förslag markerade med * förutsätts beslutas av kyrkostyrelsen.

Utredningens förslag*: Målet för förvaltningen av skog som ingår i prästlönetillgångarna och av kyrkan ägd skog ska vara: Svenska kyrkans skogsbruk ska bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av brukningsmetoder där fler värden kan levereras samtidigt, såsom andliga och existentiella värden, ekonomisk avkastning, biologisk mångfald, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt och social välfärd.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker

12.3.1 Områden för biologisk mångfald och klimat (kolinlagring) (s. 330)

Utredningens förslag*: 20 % av den produktiva skogsmarken ska avsättas för skydd av biologisk mångfald och klimatåtgärder (kolinlagring). Målet ska vara uppnått 2030. Vid uppnående av denna nivå får nya frivilligt avsatta områden bytas mot andra tidigare avsatta områden med lägre naturvårdskvalité (max 1 %).

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker med kommentar

Föreningen tillstyrker förslaget i sin helhet, även om föreningen gärna hade sett ett mål om att det sammanlagda bidraget från kyrkans skogar i form av frivilliga avsättningar och formellt skydd uppgått till 30 procent. Att säkerställa bevarande av 30 procent av den produktiva skogsmarken är mer i linje med vad forskning visar om att 30–70 procent av ursprungliga livsmiljöer behöver skyddas för att bevara den biologiska mångfalden. Kyrkans skulle på detta sätt också kunna bli ett föredöme för bevarandet av skogens biologiska mångfald i Sverige.

Utredningen föreslår att 20 procent av den produktiva skogsmarken ska avsättas för skydd av biologisk mångfald och kolinlagring till 2030. Det innebär en ökning från dagens 46 000 hektar till 81 000 hektar. Även om Naturskyddsföreningen hellre hade sett ett mål om 30 procent, så ser föreningen positivt på den betydande ökningen av avsatt skog, samt att förekomsten av signalarter och rödlistade arter bör ges en stor betydelse i urvalet av områden.

Prioriterade naturtyper (s. 331)

Utredningens förslag: Vid utseendet av nya områden för biologisk mångfald och klimat bör följande naturtyper prioriteras: alla områden som ingår i de stora sammanhängande naturskogarna som föreslogs skyddas av Skogsutredningen 2020, huvuddelen av de kvarvarande kontinuitetsskogarna, tillkommande ej brukad skog inom renskötselområdet, ädellövskog, kalkbarrskog, skog för artbevarande i övrigt enligt artskyddsförordningen samt vissa restaureringsmarker. Planeringen över vilka nya områden som berörs bör i huvudsak vara klar inom en tvåårsperiod.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker med kommentar

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp är positiv till att planeringen av vilka områden som berörs i huvudsak ska vara klar inom en tvåårsperiod och att inventeringsverksamheten utvecklas för att uppnå detta. Samtidigt behöver målsättningen om avsättningar även spegla den faktiska förekomsten av skyddsvärda skogar. Om det visar sig att förekomsten överstiger 20 procent bör ett nytt måltal sättas som omfattar samtliga skogar med höga naturvärden knutna till respektive prioriterad naturtyp. Skyddet behöver också ha en god geografisk representativ spridning i hela landet. Där det saknas skyddsvärda skogar behöver fokus ligga på att restaurera lämpliga områden för att nå målet.

12.3.2 Områden för anpassat trakthyggesbruk (s. 332)

Utredningens förslag*: Anpassat trakthyggesbruk bedrivs inom 47 % av arealen. Omloppstiden förlängs i hälften av denna areal till 20 % över lägsta slutavverkningsålder för kolbinding i skogen (ökad kolsänka) och senare bättre substitution. Alla contortabestånd avvecklas inom en 10-årsperiod och ersätts med tall. Den generella hänsynen förstärks och omfattar fortsättningsvis 15 % hänsynsyta och virkesvolym.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker

Hänsyn och anpassning (s. 333)

Utredningens förslag: Hyggesstorleken begränsas. Skogsstyrelsens målbilder för generell hänsyn tillämpas fullt ut varvid extra fokus läggs på hänsynskrävande biotoper, vattenmiljöer, fornlämningar och

skador vid markberedning. Hänsynen gäller som medeltal i ett bestånd. Lövandelen ökar generellt och omföring sker av gran till tall (ståndorts- och klimatanpassning).

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker

12.3.3 Områden för naturnära skogsbruk (s. 334)

Utredningens förslag*: 33 % av skogsinnehavet brukas med naturnära skogsbruk och underindelas enligt följande:

- Anpassning till rennäringens behov 8 %
- Blädning 10 %
- Hyggesfritt i övrigt – luckor, överhållen skärm 15 %

Planeringen av klassningen av bestånden bör i huvudsak vara klar inom en tvåårsperiod. I klassningsarbetet ska samverkan ske med berörda församlingar (jämför förslag till ny paragraf i kyrkoordningen i kapitel 12.2.6)

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker med kommentar

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp vill föreslå att förslaget utvecklas genom att bättre spegla vilka principer som bör gälla för ett naturnära skogsbruk i stället för att föreslå förutbestämda metoder. Hyggesfritt dvs utan trakthyggesbruk behöver inte betyda kontinuitetsskogsbruk/naturnära skogsbruk utan innebär ofta kalhyggen men utsträckt över längre tidsspann. Det är därför av stor vikt att beskriva den efterfrågade kvaliteten på skogen i det naturnära skogsbruket. Utredningen hänvisar till den engelska översättningen ”Closer to nature forestry”, vilken EU-kommissionen har tagit fram en vägledning för. Föreningen menar att kommissionens vägledning överlag är bra och tydlig, bland annat med att naturnära skogsbruk är något annat än *business as usual*. Det hade därför varit bättre om utredningens förslag om naturnära metoder tydligare hade speglat kommissionens principer i stället för att precisera specifika och förutbestämda metoder. Ett sådant angreppssätt skulle även bättre spegla utredningens förslag om att ”med naturnära skogsbruk menas ett multifunktionellt landskap ... med skonsamt, småskaligt varierat skogsbruk med kombinerade mål och med följande komponenter av anpassning...”

Utredningens förslag: Med naturnära skogsbruk menas ett multifunktionellt landskap, i allt väsentligt produktionsklassad mark, med skonsamt, småskaligt varierat skogsbruk med kombinerade mål och med följande komponenter av anpassning:

- Social hänsyn i vid bemärkelse, här avses bland annat friluftsliv, kulturmiljövård, rekreation och hälsa. Särskilt fokus på tätortsnära skog
- Hänsyn till rennäringen
- Större lövandel där det är möjligt
- Stor andel naturlig föryngring
- Inslag av restaureringsåtgärder, bland annat ökning av områden med marklav
- Ingen gödsling
- Ingen dikning
- Inga främmande trädslag
- Ekologiskt funktionella kantzoner längs sjöar och vattendrag
- Hänsyn till ras och skred
- Klimathänsyn genom återvätning främst på dikade näringsrika torvmarker.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker

12.3.4 Preciseringar rörande områden för naturnära skogsbruk (s.335)

Anpassning till rennäringens behov

Utredningens förslag: Målet avser mager tallskog i renskötselområdet. Dessa områden

renskötsel Anpassas genom en hårdare röjning och gallring och ingen eller mycket skonsam markberedning. Den generella hänsynsnivån inom dessa områden är 10 %.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker med ändring

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp tillstyrker utredningens förslag om anpassning till rennäringens behov, med följande ändring: ”Målet avser mager tallskog i renskötseområdet. Dessa områden renskötelsanpassas i samråd med berörd sameby för att säkerställa att rennäringens behov tillgodoses.”

Blädning (s. 336)

Utredningens förslag: Blädning förutsätts ske i de kvarvarande kontinuitetsskogarna efter att huvuddelen avsatts för biologisk mångfald och klimat. I övrigt handlar det om befintliga flerskiktade skogar, heterogen granskog (blandskog). Då arealerna inte är tillräckliga för att omedelbart ställa om till blädning sker också planering av områden med inväxande blädningsskog där omställning från enskiktad till fler- eller fullskiktad skog förutsätts ske systematiskt i berörda bestånd både i etablerings-, röjnings- och gallringsfas. Den generella hänsynsnivån inom dessa områden är 15 %.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker med kommentar

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp tillstyrker helt förslaget om planering av områden med inväxande blädningsskog där omställning från enskiktad till fler- eller fullskiktad skog förutsätts ske systematiskt i både etablerings-, röjnings- och gallringsfas. Föreningen delar utredningens uppfattning om positiva effekter av omställning till flerskiktade skogar avseende biologisk mångfald, resiliens och ökade sociala värden samt klimateffekterna.

Hyggesfritt i övrigt – luckor, överhållen skärm (s. 337)

Utredningens förslag: Övriga så kallade hyggesfria alternativ – luckor och överhållen skärm – planläggs på 15 % av arealen. Den generella hänsynsnivån inom dessa områden är 15 %.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker delvis

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp delar inte utredningens förslag om överhållen skärm. Som den beskrivs i förslaget anges att skärmen över tid avvecklas fram till dess att det nya beståndet fått en viss höjd. Det handlar således snarare om att ha en viss krontäckning mer än ekologiska principer. Genom att avveckla en skärm så föreligger det risker att det skogslandskap som skapas på sikt inte har särskilt stora skillnader mot en uppväxande ungskog efter trakthyggesbruket, eftersom de gamla träden har tagits bort. Naturskyddsföreningen avstyrker därmed förslaget om överhållen skärm. Om metoden med överhållen skärm ändå ska användas bör kyrkan vara en föregångare och låta skärmen stå kvar för att skapa mer heterogena skogar.

12.4 Rennäringen och markförvaltningen (s. 337)

Utredningens förslag:

- Fritt och informerat förhandssamtycke, FPIC, införs som princip i kyrkoordningen, se också 12.2.8
- Skogsbruket anpassas till renskötelsens behov, se vidare 12.3.3 och 12.3.4
- Möjligheten skapas att genom avtal för organisationer med anknytning till det samiska folket utnyttja Svenska kyrkans skog för att hämta slöjdämnen.
- Heliga platser undantas i förekommande fall helt från skogsbruk. Dessa platser förvaltas gemensamt av samerna och kyrkan.
- Dialog på strategisk nivå etableras mellan företrädare för de nationella samiska organisationerna och

Svenska kyrkan

- Samiska företrädare ges möjlighet till ersättning vid deltagande i samråd.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker

12.5 Svenska kyrkans inriktning för ett hållbart jordbruk (s. 338)

Utredningens förslag: Följande områden föreslås prioriteras i förvaltningen av jordbruksfastigheter

- bibehålla markens produktionsförmåga och struktur samt förmåga att binda kol genom mindre markbearbetning
- bygga våtmarker/dammar mot övergödning och för tillgång till vatten för bevattning
- restaurera och sköta naturbetesmarker
- fortsatta energiåtgärder vid och på fastigheter (gårdsarrenden)
- bibehålla arealen åkermark.

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker

12.6 Insatser för att stärka genomförandet (s. 339)

Vad anser du/ni om utredningens förslag: För att underlätta genomförandet föreslås även att

- Kyrkostyrelsen inrättar ett råd för markförvaltning från den 1 januari 2026
- Särskilda omställningsmedel anslås för att underlätta omställningen
- Omfattande utbildningsinsatser görs inom området Naturnära skogsbruk
- Ett nytt uppföljningsprogram för generell hänsyn implementeras
- En befattning med hög skogsekologisk kompetens inrättas
- Samverkan med omgivande samhälle utvecklas, samt att
- Svenska kyrkans hemsida utvecklas för kommunikation om förvaltningen av prästlönetillgångar

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker

12.8 Ändring av konsolideringsreglerna (s. 342)

Naturskyddsföreningen Stockholm Skogsgrupp

Tillstyrker

Naturskyddsföreningen i Stockholms Län/Skogsgruppen

Stockholm 22 januari 2025

Ronny Fors, styrelseledamot, Naturskyddsföreningen i Stockholms Län

Karin Löfgren och Louise Agnani, Skogsgruppen i Naturskyddsföreningen i Stockholms Län